

Naša Sloga izlazi svaki 1.
16 dan mjeseca i stoji s
poštarinom za cijelu godinu
2 for. a za kmeta 1 for.;
razmerno za pol. god. 1 f.
a za kmeta 50 novč. Izvan
carovine više poštara. Po-
jedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VI.

U Trstu 16. Junija 1875.

Broj 12.

Pogled po svetu.

U Trstu 15. lipnja 1875.

Po navadi neimamo ni ovaj put nikakvih prevažnih novostib, da ih dojavimo našim tud i onud raztrešenim čitateljem.

Iz Beča neima drugo, nego da Car neće u Galiciju i Bukovinu, kao što se je to odprije govorilo. Iz Dalmacije dolaze glasovi, koji su očevidno pretjerani, pa zato i neistiniti. Talijanske i njemačke ustawovierne novine pišu, kao da tamo sve vrjše proti Talijanom i proti Niemećem ustawoviercem. A zašto? Zato, što je u Sibeniku nekoliko naših nepromišljenih pučanah izvriđalo špjletskoga načelnika Bajamonta, kad je onomadne putujuće onud prošao, jer da je pred nekoje vrieme bilo u Špjelu osramoćeno od tamospojih Talijanah i nekoliko naših slavenskih rodoljubah. To je grdo i nepristojno s jedne i s druge strane, al je i zlobno od strane protivničke, graditi iz toga Bog zna kako velik i zamašan dogadjaj. Bajamonti i njegovi drugovi kao da nisu čekali nego tu izliku, da stupe iz dalmatinskoga sabora, jer im je najbrže muka, što već neimaju u njem većine, pa gdje nemogu gospodariti, kao da nemare ni sudjelovati. Ta se je sublažan postrostručila tim, što su Špjetcjani došli u Zadar navlašnim parobrodom, da odvezu kući svojegu u pogibelji se tobože nalazećega načelnika, koji bijaše dakako dočekan, kao da je opet upregao zauvjeck u talijanski jaram dalmatinske Hrvate. Nego iz svih dopisab, što se o toj ludostj čitaju po njemačkih i talijanskih novinah, vidi se najjasnije, da ta buka i buka nesmiera drugamo, nego da izkopa jamu dalmatinskomu namjestniku gjeneralu Rodiću, koji u svojoj pravdoljubivosti neguši Slavenah, ote ogromne većine dalmatinskoga pučanstva.

U kraljevini Ugarskoj sve piše i govori o izborih za novi sabor, koji se ima sastati već 26. dojdućega augusta. Bilo je rečeno, da su se stranke u Ugarskoj stopile i slile, ali sad se vidi, da to nije istina, jer svaka na svoju ruku mami birače u svoj tabor. Jučer se je zatvorio i hrvatski sabor, koji je ovaj put imao i nekoliko dosta burnih sjednicah. Narodni zastupnik gosp. Ivan Kukuljević upitao je vladu, da kad će se bivša vojnička Krajina sdružiti se s materom zemljom; a narodni zastupnik g. Makačević predložio saboru, da se pošlje prošnja na kralja, neka naredi, da Krajina pošlje svoje zastupnike u hrvatski sabor; onda neka se pozovu i hrvatski i dalmatinski sabor, da se dogovore o sdrženju Dalmacije s Hrvatskom; pa kad to bude, neka se prihvati, zabaci, il popravi sadašnji savez s Ugarskom. Na Kukuljevićev upit je vlasta odgovorila povoljno, a prieko Makačeva gledje Dalmacije je sabor prešao na dnevni red. Primorska prošnja gledje selitbe hrvatskih oblasti sa Rieke nije se mogla uvažiti ovaj put.

Iz Njemačke se čuje, da se je Bismarck izprosio na podujetju početak, al da će ga ipak Car u važnih stvarih svjetski pitati. I to bi bila za ovo petnaest danah najkrupnija novost.

u tom kreševu sjajnija bila pobjedu osobito na otoku Krku i bočić
nećeš, morala ta gospoda priznati da njeko gospoduje i nad njihovim gospodstvom. Kano što kojekuda tako i o Lošinju imade ljudi koji teže za osobnom častju, ili za popunjnjem svoje kese, jer tu nemade nikakve politične stranke; njihova je politika trgovina i pomorstvo. Jednim je samo na pameti i danom i noću kako da sebe proslave, a drugim kako da zabogate, a duševni naprijedak naroda peto im je kolo. Nije nikakva dakle čuda da tu ne bilo narodnih barjaka i nečulo se hrvatskog uzklika, ako li nebi se to komu nehotice izmaklo jer zaboravio na lekeiju što mu ju za dobe o glavu utvili. A kako bi mogao narod svojim so pokazati kad mu prečastne glave sa žrtvenika opetovano zabranile, da se ne smiju nigdje pomoliti one tri boje...? Nu kakove su te boje? Treba drugih popitati kakovi su ti barjaci hrvatski! — One, dakle, tri boje: crveno-bielo-modro. I prietilo se i strašilo da bi tim načinom odmah svi Rusima postali... Ha! ha! ha! „Risum teneatis amici!“ A to sve iz udvornosti prama gospodina okružnomu kapetanu! Ele nije ta ni smieha ni šale jer je taj mogući gospodin nedavno priskrbio zasluznomu načelniku grada Krka počastni križ, e pa moglo bi se dati te si prsa nakinčati, a slavohlepnu čovjeku to je macka za kojom plehlepo zaliće, pa makar se i latio na udicu; a slava i ponos naroda to je takovim nepoznato blago, ne boli zato ih glava, deveta im to briga. Eh, moj čoće, ako te narod ne proslavi, tvoja slava od zore do mraka! Mi možemo samo požaliti al ne oprostiti takova čuvstva u izobraženom čovjeku! — Lošinj bio dosta lijepo priredjen, i ukušno narešen. Na pet sati jutrom car stupio na obalu. I tu bio po našem mnenju nekakav čudan red; najprije pri slayoluku dočekao i pozdravio ga namjestnik B. Pino, zatim saborski zastupnik gosp. Vidulić, pa onda okružnu kapetan Elušek, a najzadnji naklonio mn se gradski načelnik g. Jerolimić. Nije li to divan ceremonijal! Čim se kralj uputio prama načelnikovoj kući pozdravilo ga njekoliko djevojakah i propratilo ga do stana. Dužnost je jako povaliti načelnika, što nije študio ni truda ni novca, da priredi svomu visokomu gostu uprav carski stan. Med ostalimi dragocjenostmi vriedno je napomenuti jednu na platou svilom izvezenu veliku starinsku sliku u prostranu obliku. Tu imade svako lice u naravskoj veličini izraženo tako svoje čavstvo da možeš odmah pogoditi nutranje uzrujanje. Slika predstavlja pješake i konjanike na bojnom polju, a otimlju se o ranjeniku valjda visoku čestniku, što pao uz svoga mrtva konja. Odatile prevezlo cara na drugu stran luke nekoliko mladih pomorskih perovodjib, gdje se moralо porinut brod u more. Bio krasan prizor. Sijaset svjeta navrilo sa svake strane i zaokružilo obalu a na uzburkanom moru ljujalo se mnogo lijepo nakićenih šajčića kreatilih gospodova. Na prostranom dasčenom nješto povиšenu podu, pozdravilo cara maljusno djevojče prilično dugačkim govorom. Brod, što je najveći trgovacki u Austriji, bio sasvim spremam, al se nehtio ni maknuti. Nastala grobna tišina; svi zapanjeli upri očima u taj gorostasni komad drva. Poslenici priskočili, te podbili koješta svojimi ogromnim batovima, tad se uždiglo na hiljade radostnih glasova; kako da se odlijevio komad brda, brod se počeo micati, puziti pa skliznati strjelovito u more ostaviv za sobom oblak dima. — Car se tad uputio pješica prama crkvi, zatim posjetio pomorske učione, te malo za sedmom odvezao se na „Miramar“, da zaplovi prama Cresu. Koliko se moglo opaziti nije ga ništa toliko zanimalo, koliko sruštanje broda u more i pratnja maleuili djevojčicah vozačicah pri njegovu izkrcanju i ukrcanju. Pratile ga te nejake mornarice obasipljivu ga evićeem na dolazku na kraj i na provratku na parobrod. On se jih nemogao sit nagledati, jer mu se dopala njihova okretnost i odjeća. Jedna vještija i pametnija, jer dvi li tri godine starija, upravljala kormilom a to kćerka M. Skopinića, druge desetogodišnjice i mlađe vješto prosicale more luhkim veslima kano da su to izkusni mornari pod zapoviedju svoga izučena kapetana. Bile odjevene modrom svitonu, opasauće crljenim mornarskim pasom, a modre košuljice bile im obrubljene i urešene bielim natikom. I tu se pokazale narodne boje, kô što nam kormilarica sama rekla, uzprkos strogoj poglavarskoj zabrani. Bog pozivio kralja i takvu mornaricu.

Dopisi.

Lošinj, 19. svibnja.

Kod kraljeva putovanja po Dalmaciji opazilo se bjevodano kakovih neprijateljih imade tamo naš narod, ali u nesretnoj Istri osobito na otocih Kvarnerskih, Lošinju, Cresu i Krku pokazalo se jošte žestijih i nepravednijih. Otvorna guja mili ti se, lasti i privije dok te ne čakne. Čovjek, koga Dalmacija za vremena znala prodignati iz svoga skuta, prenio svoje gojezdo med stanovnike Kvarnerskih otokah da tu kvari što se pokvariti dade, da tu njeni mržnji proti narodnim svetinjam, nebili se osvetio Slavjanom izkaliv svoj jed proti njihovim najumjerenijem težnjem. Taj čovjek, koji sjedi na glavi rečenim trim otokom, htio se proslaviti i pri-godom careva posjeta: strogo zabranio svaki dokuz, svaki znak kojim bi se mogao narod prikazati Slavjanom. Raztario okruženiu kojom nalagao da se ne smije razviti nijedna trobojica, a pri-skocio mu u pomoć i tuljačuk Trstjanski; ali obojica promašila, obojica nemogla skući pod jaram i zatomiti narodni ponos, dapače

Iz pazinske občine.

Kad nebi drugo, novine valjaju muogo i za to, što možeš putem njih iznesti na svjetlo, što se drugačije nebi nikad doznao, pa pred cijelim svjetom dobro pohvaliti, a zlo pokarati po svojoj miloj volji. A baš Bogu hvala, što se nekoji veliki i mali ljudi neboje nikoga toliko, koliko sveta; a boje se ga zato, jer se svjet neboji njih. I „Naša Sloga“ je donesla već više takovih stvari; ajde dakle neka se zna i ova, jer se već nemože i nesmije tajiti.

U puku pazinskih podobćinah, pićanskoj najme, građiškoj i krbunskoj vlada veliko nezadovoljstvo. Za što? Evo za što.

Vaši će se čitatelji spominjati, da su pred nekoliko godinah ove občine bile ukinute, pa sdržene s pazinskom. Naš se je puk protiv tomu sdrženju, kao da je već onda slatio iliti čutio, da mu se iz Pazina nije nadati nikakvu dobru. Prijatelji sdrženja su dakako puk mirili, govoreći, da će se tim umanjiti občinski troškovi; da će prestati toliki nameti (addizionali); da će škole biti bolje, da će se popraviti ceste i putevi i uzpreći vode; da će podobćine i onako birati svoje zastupnike u občinsko pažinsko vijeće ili konsilj, a občinsko vijeće i nitko drugi da vlada občinom; pak da je sve jedno imali mi vjeće doma ili u Pazinu; al ipak da je bolje imati ga u Pazinu, jer da je u Parizu ljudi, koji znaju i umiju občinom vladati. Tako se je eto onda govorilo, pak što se je posle dogodilo? Dogodilo se je to, da su troškovi mnogo veći; da nameti svako ljeto rastu; da su za dvojicu il trojicu Talijanah, što stanuju u tih podobćinah, škole talijanske, a prije 4,484 občinara Slavena da nemaju ni škole ni učitelja; da u dolini, kud teče Raša, leže pod vodom za svakim dažnjem najlepše sjenokoše itd. itd. To nam je eto doneslo sdrženje s Pazinom, akoprem priznajemo i mi, da bi bilo moralno urođiti drugim i boljim plodom, jer u jedinstvu stoji sila, a ne u pociepanosti. Pa je li čudo, što i u tih podobćinah vlada u puku veliko nezadovoljstvo gledje Pazina i gledje občinskog tamo zastupstva, koje se već najbrže nespominiye, tko ga je i za što ga je izabrao!

Ali, kao da to sve nije dosta, pažinsko je zastupstvo učinilo još jednu, kojom se je zamjerilo do kraja svim ovim podobćinam. Čujte, pak se čudite.

U rečenih podobćinah ima i neima sedam osam ljudi, koji umiju i talijanski, a sve ostalo nerazumije i negovori nego hrvatski. Pa što je učinilo pažinsko občinsko zastupstvo? Poslalo nam je pred nekoje vrieme liečnika (mediga), koji nerazumije i neće da razumije nego talijanski! Vi se i vaši čitatelji tomu čudite, pak me pitate, kako izpituje siromašne bolestnike, kad je pozvan da jih lieči. Ja vam neznam reći kako, ako ne morda na prste, ili nikako, kao da su niema živina. Zato se ljudi i boje, zvati ga k bolniku, jer nije moguće da pravo lieči, tko pravo nezna, što i gdje muči nevoljna bolnika; a i slije vidi, da toga nemože znati, tko nezna bolnika jasno pitati i s njim se iskreno porazgovoriti. Liečnik i pop je svejedno. Ako itko, to dvoje mora znati jezik puka, s kojim ima posla, ako će da vrše duševno svoju dužnost. To valjda zna i občinsko zastupstvo, pa kako ga je moglo imenovati na ovo mjesto; to valjda zna i on sam, pa kako je mogao primiti službu, za koju ga nije Bog stvorio; to

valjda znaju i c. k. oblasti, pa kako su mogle potvrditi imenovanje, koje očevidno neodgovara svojoj svrzi? Skrbni za zdravlje puka jest prva dužnost ne samo občinske, nego i državne oblasti. Možebit, da on nije poslan simo nego zato, da skrbni za zdravlje i da lieči samo ono par dva Talijanah, što se nahode tu i tamo u gori spomenutih podobćinah. Ali, ako je to istina, onda zašto vuče 1000 f. na ljeto iz občinske blagajne ili kase, u koju teku i krvavi kmetski žuljevi; zašto ga u tom slučaju neplaćaju sami Talijani iz svojega vlastitoga džepa? Občinsko će zastupstvo, najbrže reći, da se za ovo mjesto nije prosio nitko, koji bi umio hrvatski. Dobro! — a je li občinsko zastupstvo reklo u razpisu natječaja, tko će da postigne rečeno mjesto, da mora znati i hrvatski, il barem koje drugo nareće slavensko? Meni se čini da nije. Zato bi reći, da već neživemo u Austriji, nego tamo negdje u Furlaniji, u talijanskoj Kraljevini, gdje trideset tisuća Slave-nah, što su 1866. ljeto spali pod Italiju, neimaju sirote drugih pravica, nego svojim potom zemlju natapati, i onda ogromnu štibru i svakojake namete točno plaćati. Pa kako ćete, da se puk netuži, kako ćete da bude zadovoljan sa svojimi zastupnicima, koje je navlaš zato izabrao, da gledaju njegovu korist, a oni za njega haju i nehaju, kako ste evo vidili vi i vaši štovani čitatelji?

Zaključak ovoga dopisa jest taj, da je dužnost slavnog občinskog zastupstva, zadovoljiti pravednim zahtjevom ovih občinara, te poslati im za občinske novce liečnika, koji razumije njihov jezik. U protivnu slučaju, ovi će občinari biti prisiljeni, obratiti se neposredno na državne oblasti, neka one gledaju, da se popravi ono, što su i onako bile dužne preprivećiti, da se nikad i nedogodi!

Iz Brivega.

Prošle godine mjeseca Januara i Februara bijahu svećenici iz Boršta, Ricmanjah, Boljunca, Kljanca, Podgorja, Drage i Gročane, uslijed nekoga ukaza kotarskoga školskoga vjeća u Kopru, u urad Dolinske nadžupanije, pod koju oni spadaju, pozvani, da se izjave, da li bi oni hotjeli drage volje za prikladnu plaću, radi pomanjkanja svjetovnih učiteljih, svaki u svojoj župi školu prezentati te posve zapušćenu a nanka željnu djecu poučavati. Svećenici imenovanih župah, izvan podgorskoga i boljunske, jer im se ta brižna i tužna djeca smili, jesu se drage volje podložili težkomu školskomu poslu te marljivo i svjestno kroz tiek ciele školske godine 1874. preoravali školsku ledinu. Nakon školske godine bijahu od kotarskoga školskoga vjeća u Kopru raspisani javni izpit za sve ove škole, za nadzornika pak, koji jih je imao po-hadjati i kod javnih izpitih prisustvovati, bio je imenovan gosp. Ivan Lovriha, dolinski nadžupan. Svi se imenovani svećenici, izvan Dražkoga, podložile izpitom. Isto je posvuda sve lijepo i u redu. Djeca su bila u tih svećeničkih školah, kao što gosp. Lovriha i ostali izpitom prisustvovavši svjedoče, većega znanja i boljega napredja, nego ona u učioni svetovnoga učitelja. Gospodin Lovriha je to naviestio i kotarskomu školskomu vjeću u Kopru. Sad, koliko su nagrade ti zasluzni muži za taj svoj trud primili? Borštjanskemu, Ricmanjskomu i Kljanskemu bila je valje početkom mjeseca Januara 1874. odredjena neka mala plaćica, koju su oni nekoliko mjeseci i vukli. Nekojoim odpisom mjeseca Januara 1875.

PODLISTAK.**PIĆANSKI ZVONIK.**

(Dalje)

Po tom toga se kod dotičnih oblasti za tu stvar prosilo i molilo ali uzalud sve dotle, dokle nije kotarski inženir iz Postojne, gosp. Nord, prigodom kad je u Istri g. 1806. ogledjivao državne sgrade bio došao i do Pićna, pa iznašao, da treba, da se crkva popravi, plovanska kuća sagradi i zvonik dogotovi.

Uslijed svega toga obratio se ondašnji Dekan Dr. Petar Aničić na grofiju u Pazin, neka se izvoli postarat, da se kako tako zvonik barem do visine od 16 siežnjah uzdiže. Sliedeću godinu posla zemaljsko Namjestništvo Ljubljansko inženira iz Trsta Ferrari-a i to zato da napravi i predloži novi proračun za troškove rečenoga djela. Po tom je gorirečena vlada uslijed ministarskoga odpisa zamoljeno dovoljenje i podjelila. Buduć da se u slijećem mjesecu počeo rat francuzki, ostade sve, kao što je prije bilo. Iz nova se zanzeo za tu stvar biskupski Ordinariat u Trstu, uslijed česa je bila, po državno vojničkomu sudu i nadzorničtvu za nutarnju Kranjsku grofiju u Pazinu naloženo, neka kaže, zašto nije još zvonik uzidan? — Kako i zašto su bili potrošeni novci za to djelo odlučeni, pa da opet napravi proračun troškova za tu gradnju i druga djela. To bi doista polag proračuna Ferrari-ova i učinjeno te dokazano, da za gradnju plovanske kuće treba svota od 5068 f. 36 nv.; za dovršenje zvonika 4741 f. 11 1/2 nv.; za popravljivanje crkve 314 f.

Skupna svota od 10123 f. 47 1/2 bi od državnoga vojničkoga suda i nadzorničtvu na Rieci na 12. Marča 1811. dovoljena. Tim dovoljenjem radi francuzkoga rata, što je onda bjesnio, mogla se crkva samo djelomice okoristiti, pošto je morala med tim posuditi občini 1000 for. za vojnički davak. Na taj kapital crkva sve do danas nije ni novčića interesa dobila nego mora još i dohodak nanj placati. Uslijed naredbe pažinske gospodštine, odnosno na odpis gori rečenoga vojničkoga suda, bijahu g. 1811. crkva i organ popravljeni, jer za ostalo gradnje potrebita novaca u blagajni nebijaše.

God. 1829. visoka vlada naloži iznova crkvenoj administraciji, da gradnje plovanske kuće razpiše, al da se djelo nema početi dokle se nezakupi potrebita svota novacah. I dogodilo se, buduć nije bilo potrebitih novacah, da se cijelih 10 godina nije opet ništa učinilo.

Nu god. 1839. Ant. Schwarze, inženir za istarsko okružje, naredi nov proračun za gradnje, a Ant. Sandri iz Pazina preuze na razpisanoj dražbi gradnje plovanske kuće, pa ju godine 1842. dovršio, kavka je sada. Troškovi za to djelo bi crkvena blagajna posve izplaćena. Kamate na crkvena dobra tako su se sporu plaćale, da je crkva u vrieme smrti dekana g. Koverlice, preminuvšega dne 24. Marča 1865., imala potegouti 16,959 for. neiztjeranoga duga.

U takvih okolnostih bilo se posvema pozabilo na zidanje zvonika, a vrh toga pokvario se organ tako, da ga već nije bilo rabiti; crkva bez Križnoga Puta; područna crkvica sv. Katarine, pošto se u staroj službi božja nije mogla vršiti, morala se iz nova zidati; za popravljenje organa potrošilo se 1867. god. 473 for., a

bijaše izjavljeno, da sve ove škole neimaju učiteljih, imenovanoj trojici bijabu plaće oduzete, same pako škole praznimi, vakantnimi proglašene. Proti tomu postupanju kotarskoga školskoga vjeća u Kopru, dolinsko je krajno školsko vjeće odmah prosvjed uložilo, ter mu opetovano pisalo, da su imenovane svećeničke škole posve u redu, a njih učitelji harni i marljivi ljudi, pa da bi bilo pravedno, da se trojici svećenikah jednoč odredjena plaća ne samo neotme, nego da se štograd odmjeri i gročanskemu i dražkomu, koji nisu dosad još ništa primili. Na ovo prosvjedovanje kotarsko šk. vjeće odgovori krajnom dolinskemu ovako: „Vašu odluku (Beachluss), koja na to smjera, da se učiteljem u Borštu, Ricmanjahu, Kljancu, Dragi, Gročani i Ospi prikladna nagrada za učenje škole u godini 1875. odredi, ovo kotarsko vjeće nemože preporučiti višoj oblasti, jer po izjavi zemaljskoga školskoga vjeća bi se to dalo učiniti stopram po izvršenih izpitih 1875. u slučaju najme, ako kotarski školski nadzornik u Kopru javi ovomu dobar uspjeh rečenih školah. Dakle stopram onda, kad najde čovjek, koji niti našega jezika neumije, da su rečeni svećenici valjani učitelji — stopram onda bi se mogla gori navedena odluka preporučiti višoj oblasti, i stopram onda odmjeriti nekoliko nagrade ovim mužem, i ako toga nebude, ništa! Uradnici, svih kolikih javnih službah! što biste vi rekli, kad bi se imalo stopram poslje dviuh godinah procjeniti vaše djelo, da se izvidi, jeste li, niste li što zasluzili? Nego ja pitam kao zemaljsko tako i kotarsko vjeće: Zašto niste poslali jur lani, g. 1874. vašeg školskog nadzornika k našim izpitom? Zašto ste g. Lovriku tim bremenom naprtili, pa sad nećete, da vjerujete njegovim izvještajem, akoprem je radi svojega poštenja bio odlikovan i od samoga Cara? Nadalje pitam, nije li bilo na dobu lani, kad je ministarstvo namienilo nekoliko tisuća forinti, da se razdiele istarskim učiteljem, domisliti se baš onih pučkih učiteljih, koji uče školu tekar zato, da djetca neostanu bez svakoga nauka?

Dolinska nadžupanija broji do 8000 (reci osamtisućah) stanovnikab, a ima 9 pučkih školah, u tih pako samo jednoga učitelja svjetovnjaka, pa evo kako se postupa sa krajuim školskim vjećem u Dolini, i sa njegovimi učitelji svećenici. Da pod takovom uvjeti rečeni učitelji svećenici nemogu nego ostaviti školu, to svaki lako vidi.

Govori se, da namjerava i slavno c. kr. namjestničtvu u Trstu pitati istarske svećenike, da li bi oni, radi splošnoga pomankanja svetovnih učiteljih (neima jih u slavenskih krajevih Istre ni petorica (?)) htjeli primiti školsko poučavanje. Ali ako bi i ovo smjeralo onakovim uvjeti loviti svećenike za školu, što se pak o njem unapred niti pomisliti nesmiye, njegovi bi naporci urodili istim plodom, a naš u Istri narod ostao i nadalje bez školah.

Deset gospodarskih zapovjedi.

Glasoviti talijanski gospodarski pisac, professor Cantoni, izdao je ovih danah „deset gospodarskih zapovjedi“, koje svakako vriede, da i mauji naši gospodari upamte i uvaže. One ovako

god. 1868. za Križni Put 280 for. Crkvu sv. Katarine uslijed raspisane dražbe, sagradi Frane Salomon iz Gračića primivši 400 f. osim djela, što je puk na radbotu učinio.

Nu najzad dođe na red i zvonik, poslje se bio od godine 1798. dosta napočivao. Gradjevni je najme c. k. ured u Pazinu naredio novi načrt, uslijed koga je sadašnje crkveno upraviteljstvo putem biskupskega Ordinariata od c. k. Namjestničtvu u Trstu dne 15. Maja 1870. br. 4826/II. dozvoljenje izprosilo, da smiju to djelo dokončati. U tu svrhu bi držana dne 9. Februara 1871. licitacija u Pazinu, pa je na taj dan g. Ferd. Struzzi iz Trsta djelo na se uzeo; na 10. Marča iste godine počeo, a do 11. Oktobra 1872. u toliko dovršio, da je na taj dan bio osobnom pomoći sadašnjeg Plovana i Dekana, (č. gosp. Jakova Starihe), križ nanj usadjen i tako zvonik poslje 74 godinah na obće zadovoljstvo u visini od 22 sežnja, 2 nog. dovršen, bez da bi se bila, hvala Bogu, u sve vrieme gradjenja ikakva nesreća dogodila. Svota, koju je gori spomenutu poduzetnik za to djelo primio, bila je dne 16. Januara 1873. likvidirana sa 13.269 f. 53 nvč. na što spada i radota ne pako drugi manji troškovi.

Kad se je gradjenje zvonika svomu koncu prebljavalо, buknu na 22. Augusta 1872. uprav u podne strahoviti požar koji je uništio staru biskupsku kuću. Buduć se u toj kući nadhajao občinski ured, tom su prigodom izgorjela sva pisma i knjige na tako čudnovati način, da se je, kako se u obće govoril, pretvorila u pepeo. samo kujiga dohodakab, a ona od troškovah da nebi ni taknuta. Tako barem puk govoril, pa tu zagonetku svaki po svoje odgoneće.

glase: 1. Ne kupuj nikada zemlje tudišim (posudjenim) novcem; zadovolji se radje s malo zemlje, al neka je tvrja. 2. Neveseli se nizkim cienam proizvodab, ma se i ne ticali upravo gospodarstva; tim manje vlastitih plodinah. 3. S malo novca ne podavaj se na veliko gospodarstvo; u takovu slučaju radje da si zakupnik nego li veleposjednik. 4. Dokle možeš, težaj si polje vlastitim silami. 5. Ne uzmi graditi ništa van one grede, kojih ti neuklonivo treba. 6. Ljubi radinu ljudsku ruku, no gdje i kada možeš daj raditi strojem (makinom), jer je taj rad brži i cieniji. 7. Kupujuć polje ili livade, biraj takove, kamo možeš napuštat vodu. 8. Drži samo takovu marvu, koja je zgodna za tvoje polje te je prema okolnostim tvoje okolice; najbolje se izplaća malo blaga al da je dobro hranjeno. 9. Ne upnjačaj se u mnogo raznih gospodarskih podvata, no onoga se drži, što ti se izplaća; tko pretnogu grabi ništa dobro ne stisne. 10. Čuvaj se krvivotorenu svojih gospodarskih plodinah, kao zloga duha; jer ćeš jednu dobit, što si ju prevarom stekao, platiti tisućkratnom štetom, koja će ti nastati s nepovjerenja občinstva. Kao što trgovca, tako i gospodara najveć preporuča dobra, čestita nepokvarena roba, vredno je, da te zapovjedi čita, i to više puta, svatko a napose svaki naš gospodar.

„Skol. Obzor.“

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE TREĆE.

Kako treba djelati zemlju.

P. Vi ste rekli, da nije dosta djelati zemlju, nego da ju valja djelati dobro; izvolite mi, molim vas, kazati potrebna tomu pravila.

O. Mnogo ima pravilab, kojih se treba držati u djeljanju zemlje, no ja ēu da navedem samo nekoja najvažnija. Prije svega spomenimo krčnju, kao desnu ruku umnā gospodarstva. Što se zemlja dublje prehititi, to se dublje uvriježi korenje i više množi, a rastline postaju sve to jače i bujnije. — Vrhu toga, tko djela duboko svoju zemlju, nemari se bojati ležeće vode, jer ju prehitjena zemlja laglje upije; nemari se bojati suše, jer što je korenje dublje uvriježeno, to teže dopiru do njega subi vjetrovi i usijani sunčani traci; zemlja mu rodi bolje, jer buduć prehitjena, upije više rastline krane, što je ima u zraku; a naposljedu izbavi se svakojakog korava, što obično guši rastline na plitko djelanoj zemlji.

P. Ako dakle krčnja toliko koristi, kako je to, da se više nekrči?

O. Nekrči se zato, jer su ljudi ljeni i nemarni kao i zato, jer bi se imali držati u tom poslu reda i pravila, a neumiju.

P. Kakva reda, kakva pravila?

O. Po pravilu, tko će da mu zemlja rodi, treba da razkrči s kraja na kraj svu svoju djelano zemlju. Ali to nije moguće na jedan put, jer stoji mnogo novca i jer nitko nemože, da nesije i nespravlja svake godine. Zato neka razuman gospo-

A zvonovi? Prije su Pićanci imali bez zvonika liepe zvonove (velo zvono teži 1800; — srednje 1000; — a malo, koje je bilo god. 1372. salijeno, 500 funtah), sada pako imaju Pićanci liep zvonik ali bez zvonovah, tako se je u obće govorilo. Pitalo se je, tko je tomu uzrok, da nisu bili zvonovi odmah postavljeni na zvonik pošto je bio zvonik dovršen? — Tomu nebi uzrok ništa drugo, nego oni koji su tako reći od pamtiveka samoupravu pićanske občine u rukama imali, pa su ju nedavno u tudje ruke izručili; jesu li na korist ili na škodu pićanskoga pučanstva, to neka sam puk sudi; tomu su uzrok bili oni, koji su dne 6. Junija 1869. bogzna kavkimi riečmi napunjivali ušeša zemaljskoga zastupnika, te znali neopravdan potrošak od 1000 for. za gradjenje občinske šterne tako pokriti, da im je gori spomenuti zastupnik sve vjerovao, pa zato nije praznu občinsku blagajnu, koju je htio u jutro svoga dolazka pregledati, kašnje niti pogledao, akoprem se jedva poslje objeda odputio. Radi česa, namjesto da bi se bili pojedini krivci po pravici pedepsali, bio je nedužnoj občini naložen porezni dodatak u svoti od 700 f. u tu svrhu, da se djelo šterne dovrši; tako barem se u obće govoril; uzrok su bili oni, koji su bili najleniji da doplate svoj djel za gradjenje zvonika, pa su vrh toga još druge nagovarali da ono, što jih ide, za zvonik neplate, govoreć, da je poduzetnik za svoje djelo od crkve podpuno plaćen bio. (Svršit će se.)

Opazka. U podlistku 10. broja od 16. Maja u drugom stupcu redak 6. mjesto 1743. citaj 1783.; redak 12. mjesto 1875. citaj 1775. U trećem stupcu 1. redak mjesto 1875. citaj 1788.; redak 8. mjesto 1875. citaj 1795.; redak 10. mjesto 1879. citaj 1797.; redak 12. mjesto 1879. citaj 1798. U četvrtom stupcu 3. redak mjesto „gradjevno“ citaj „gradjevno“.

dar razdieli svoje imanje na primjer na deset jednakih dielova, pa neka svake godine razkrati jedan del, i tako će u deset godinab razkrati i obnoviti cieo imanje, a jednaeste početi iznova to isto djelo. Izpitujte knjige, izpitujte napredne gospodare, pak će vam svi jednoglasno odgovoriti, da tu neima druge pomoći, nego obnoviti barem svakih deset godinah svu svoju zemlju.

P. I to je dakle sve?

O. Nije sve, nego prvo i poglavitiye djelo; za tim dolaze druga niš manje važna od toga. Ali vas želim prije opomenuti, da možete obaviti tu krčaju ili obnovu zemlje na dva načina: prvo, iznosite na površje doluju zemlju, ako je dobra, kopajuć u dubljinu, koliko vas volja; drugo, stavite na stran izkopanu zemlju, ako nije dobra, pak ju opet pobacajte na dno, te zagrnite onom istom, koja je bila prije na vrhu, ili drugom još bolje i plemenitije vrsti. To sam vam zato napomenuo, jer znam, da mnogi u ime obnove pokvare svoje njive, što iznesu na površje nevaljalu i nerodnu zemlju, a dobra i plodnu zgrau i pokriju.

P. Recite, molim vas, koja su pak ta drnja djela?

O. Evo jih u kratko. Zemlje se nedaju sve djelati ni *na isti način ni u isto vreme*. Zapamtite dobro, što velim. *Ilovaste i jake zemlje* dobro je djelati odmah po žetvi, te nekoliko danah poslije toga nadrljati jih i pobranati; *nasuprot kremenaste i lakke zemlje* jest bolje djelati u studeno doba ljeta, da se još i više neprosuše. One prve treba uvjek djelati pred zimu, a ove druge mogu se djelati i u proljetje. Na prvih hoćeće spraviti tim više, što više puti ponovite djelo; dočim bi ovim drugim naškodilo, kad bi se pregusto puti prevraćale. One prve zemlje, na koncu, treba djelati kad su suhe; a glede ovih drugih neškodi, ako su malo i vlažne išiti mokre.

P. Hoće li se još što?

O. Kad obavite sve, kako sam vam rekao, imat ćete paziti još na sljedeće stvari. Bilo da djelate svoju zemlju vrgnjem (plumgom, ralom), motikom ili lopatom, djelajte ju što dublje možete, a naime gdje je ilovasta. Kad ste zemlju posijali, nadrljali i poravnali, još niste svega učinili, ako niste po njoj i jarke naredili, kud će voda oditi. Po nagnjenih zemljah da su jarki naredjeni ne po zdolu, nego poprieko, da nemože voda nositi sobom zemlje.

P. Okolo dobrib zemljah, mislim, netreba toliko muke!

O. Okanite se te misli! I najbolje se zemlje pogoršaju, tko jih zanemari i nedjela, kako valja. Nemojte jih n. p. prekapati, djelajte jih površno, nečupajte korova, pustite neka jih jeseni i zimi voda hara, sijte i sadite uvjek jedno ter isto sjeme, pak ćete se domisliti mojih riečih. U zemlji je zakopano silno blago, ali treba ga znati izkopati, a to se postigne razumom i mrljivoštju.

P. Kako se dade odstraniti, molim vas, prevelika vlaga sa zemljom?

O. Prevelika vlaga kvari i najbolju djelanu zemlju, ali u našoj je domovini neima mnogo pod vodom. Gdje je pako ima, tu treba izkopati duboke jarke išiti rove, napuniti jih kamenjem pa pokriti zemljom, da tud voda odtiče. Još ima jedan način, a to su lončene cieve, što se postave izpod zemlje, te se krozanje zemlja ne samo izjeđuje, nego i vjetri, što joj neizmierno koristi.

Nenukū Nauka.

Našim livanadrom.

Tko je rad imati liepa, sočna i tečna siena, neka zaredi kosom u livanu, vrieme je evo tu. Travu valja kosit u najljepšem cvetu, jer kad je odcvjetala, izgubila je polovicu svoje dobrote. Sienu, u kom neima cvjetja, neima ni hrane nego pomalo, jer slama je uvjek slama, pa bila i od trave!

Različite vesti.

* Nj. Velič. Car, da dokaže, koliko mu stoji na srca napredak i blagostanje naše bratje dalmatinske, zapovjedio je, neka se ustanovi poseban odbor činovnikah ministarstva unutarnjih posalih, koji će izviesicati o svem, što treba da se u Dalmaciji učini glede nauka, občenja, domaćeg gospodarstva i obćega zdravlja. Isto tako znamo, da je Nj. Velič. poslalo iz Beča u Dalmaciju pouzdane ljude, da se obaviste o istinitosti i vrednosti prošnjah, koje mu bježu predana u vriemo njegova tamo boravljenja, kao takodjer da razvide potanko, kako se radi na dalmatinskoj željezniči i kako napreduje.

* Tršćanski biskup. Čujemo iz pouzdana izvora, da je presvetli i prečastni gosp. Dr. Juraj Dobrila bio imenovan od nj. vel. Cara biskupom tršćansko-koparskim. Toj se vesti radujemo od srdeća.

* Pravničko društvo u Zagrebu. Dne 15. svibnja o. g. bijaše prva sjednica pravničkoga društva pod predsjedničtvom gosp. Fr. Schmidta. U ovoj sjednici čitao je g. Dr. Napoleon Špun-Stričić razpravu „ob ubroju kazneno-pravnom“. Zatim bude medju članove razdjeljen predmet, o kojem će se povesti ustmena razprava na skupštini u mjesecu lipnju. — Ovom zgodom javljamo, da će pravničko društvo izdavati stručniv časopis „Mjesecnik“. Mjesecnik izlazit će svakoga mjeseca na dva arka, te stoji na godinu 8 for Prvi broj izaći će prvoga lipnja.

* Senjske zabave. Dne 2. svibnja doploviše nenadano Senjani parobrodičem „Hrvatom“ u Rab. Imadjabu sobom i gradsku glasbu u narodnoj odeeći, koja svojimi narodnim komadi, medju kojimi i po cieoj Hrvatskoj poznati krčki: „Vrbuice nad morem, Visoka gorice“, pučanstvo vele užititi! Gradski se načelnik gosp. Dominis zahvali na časti i bratskoj ljubavi Rabljanim ovim pothodom pokazanoj. Kod rastanka nebijaše ni kraja bratinškom kliku „živio“, mahanju rubaca itd. Slava Senjanom, posjetili i druga mjesta, a navlastito gradove istarske te tako podali nam pomoćnicu ruku, da uzmognemo obratiti naše nevjernike i odpadnike. Praktičnu čovjeku treba nešta praktična. Vidili Vas naši Lošinjani, Cresani i Krčani; drugčije bi onda o nas mislili i govorili i naši neprijatelji i narod bi se tako probudio sa svog drijemeža i narodni ponos učvrstio. Naš pak nije još onako moralno propao, da se nebi mogao otresti tudjinoštine, nego držeći se vanštine, priviknuo je onomu, naravno što mu više laska. Talijani tako primamljuju naš dobri narod u svoje kolo. Neka se ustanove narodna društva za veselice i izlete, pak da se vidi, kako će naš narod brzo tudjincu ledja okrenuti!

* Rad jugoslavenske akademije. Knjiga XXXI. Zagreb 1875. Sadržaj: S. Ljubić: „O upraviteljih Dalmacije za ribarskoga vladanja“; Fran Erjavec: „Slavonija u malakologičkom pogledu“; Lj. Vukotinović: „O klasifikaciji u biljarstu“; J. Jurković: „O metafori našega jezika“; Armin Pavić: „Prilog k historiji Dubrovačke hrvatske književnosti“; Dr. Franjo Rački: „Borba južnih Slovenah na državnu neodvisnost u XI. veku“ (ostatak); Josip Torbar „Živko Vukasović“.

* Turska će početkom januara dođuće godine 1876. uzeti poštu u svojoj zemlji pod svoje ravnateljstvo pa neće više valjati na pismih marke drugih država.

Poziv na predplatu.

Pozivajući na predplatu na drugo poluljetje, molimo one naše štovane predbrojnice, koji nam još što duguju za prvo, da izvole što prije platiti svoj dug.

U Trstu 1. Junija 1875.

Uredničtvvo.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 1 — 16 Maja 1875.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	-
Carski dukati (cekinci)	5.24	5.24	5.24	5.24	5.24	—	5.24	5.24	5.24	5.24	5.23	5.25	—	5.25	5.25	—
Napolooni	8.88	8.88	8.88	8.88	8.88	—	8.88	8.88	8.88	8.88	8.89	8.89	—	8.89	8.89	—
Lira Ingleska	11.15	11.15	11.15	11.15	11.15	—	11.15	11.15	11.15	11.15	11.16	11.16	—	11.16	11.16	—
Srebro prid (aggio)	102.65	102.65	102.65	102.65	102.65	—	102.65	102.50	102.35	102.33	102.75	102.75	—	102.75	102.75	—